

Vier Oostendse vrouwen naar de Olympische Spelen van Londen 1948

door François COOPMAN

Inleiding:

De Olympische Spelen, de beroemdste onder de vier grote nationale feesten der Grieken, werden sedert 776 v.C. (1) om de vier jaar, op de 1^e volle maan na de zomerzonnestand, begin juli, in Olympia gevierd ter ere van Zeus (2).

Na een onderbreking van 1500 jaar werden in 1896, op initiatief van de Fransman Pierre de COUBERTIN, de Olympische Spelen in ere hersteld. Hiertoe werd besloten op een congres dat in 1894 te Parijs in de Sorbonne plaats greep, waar de 22 vertegenwoordigde landen het 'Comité International Olympique' (C.I.O.) oprichtten. Elke Olympiade (4 jaren) van de moderne tijdrekening, wordt gevierd door het houden van Olympische Spelen in het 1e jaar. Voor het eerst werden de 'moderne' Olympische Spelen in 1896 in Athene gehouden met de deelname van 13 landen en 280 deelnemers (3).

Een eerste onderbreking kwam toen de Eerste Wereldoorlog uitbrak. In 1916 waren er dus géén Olympische Spelen, maar vier jaar later werd België uitgenodigd de Olympische Spelen te organiseren in Antwerpen. Een tweede onderbreking kwam er toen de Tweede Wereldoorlog uitbrak, zodat 1940 en 1944 verstoken bleven van deze Wereld Sportorganisatie. De eerste naoorlogse Olympische Spelen gingen door in 1948 in Londen.

De laatste vooroorlogse Olympische Spelen grepen plaats van 1 tot 16 augustus 1936 in Berlijn en werden bijgewoond door vertegenwoordigers van 49 landen met in totaal 3.956 deelnemers, inclusief 328 vrouwen. De Duitsers vormden de Olympische Spelen om tot een gigantisch propagandacircus ten voordele van de Nazipartij en haar racistische ideeën. Joden in verschillende landen vroegen om een boycot van deze Olympische Spelen, een voorstel dat in de U.S.A. slechts op het nippertje afgesloten werd. De Amerikaanse kleurling, Jesse OWENS, sprong naar de Olympische onsterfelijkheid en won vier gouden medailles. Deze prestatie werd niet in dank afgenomen door de Führer, Adolf HITLER, die naliet de donkerhuidige atleet te feliciteren met zijn wereldprestatie. Op de eindceremonie werd, zoals gebruikelijk de volgende kandidaat-inrichter voorgesteld; door de micro werd op plechtige wijze, in volledige stilte en in aanwezigheid van 100.000 toeschouwers afgeroepen: "Ich rufe die Jugend der Welt nach Tokio".

De Tweede Wereldoorlog zou daar echter een stokje voor steken. De volgende Olympische Spelen zouden pas in 1948 doorgaan in Londen. Duitsland noch Japan werden door hun oorlogsverleden toegelaten eraan deel te nemen. De Olympische Spelen van Berlijn waren qua organisatie, tot in de perfectie voorbereid en uitgevoerd met een 'Gründlichkeit' eigen aan de Duitse samenleving. De aanwezige Poolse Ambassadeur kon niet nalaten zijn Franse collega in het oor te fluisteren: "We moeten behoedzaam zijn voor een land met een dergelijk organisatorisch talent, het zou evenzeer gemakkelijk zijn een leger te mobiliseren:"... Polen zou uiteindelijk het eerste slachtoffer worden van de Duitse agressie!

De Selectie:

Oostende had twee sportverenigingen, namelijk de OSTEND SWIMMING CLUB (O.S.C.) (4) en de OOSTENDSE TURNVERENIGING NOORDZEE (O.T.V.) (5), die in aanmerking

kwamen om kandidaten voor te dragen die eventueel konden opgenomen worden in de Belgische Olympische ploeg.

Twee zwemsters, namelijk Fernanda CAROEN en Yvonne VANDEKERCKHOVE, beheersten reeds jaren de zwemsport in België, terwijl ze beiden, op Europees niveau, heel wat ondervinding hadden opgedaan. Aan hun selectie was er geen twijfel mogelijk, zij hadden letterlijk en figuurlijk reeds veel water doorzwommen.

In 1938 was F. CAROEN 3^e geëindigd op de 400 m vrije slag ter gelegenheid van de Europese kampioenschappen die plaats grepen in het zwembad van Wembley Stadion. Zij zwom ook twee wereldrecords op de weliswaar officieuze afstanden van de 500 en 1.000 yards en in 1940 werd haar de Nationale Trofee voor Sportverdienste toegekend (6).

Y. VANDEKERCKHOVE kreeg op 14 jarige leeftijd haar eerste zwemlessen van een familielid, werd opgemerkt door Edmond (Mong) EVERAERTS, oefenmeester (7) van O.S.C. en werd onmiddellijk opgeleid tot competitiezwemster. Zij behaalde haar eerste nationale titel op 16 jarige leeftijd en zoals haar vriendin F. CAROEN, behaalde zij ieder jaar de Belgische kampioenstitel. Eén van de hoogtepunten in haar sportieve loopbaan was het behalen, in 1939, van het wereldrecord over de 500 m schoolslag. In 1950 werd haar de gouden medaille van Sportverdienste toegekend.

In juli '48 namen beide zwemsters nog deel aan de Belgische kampioenschappen die plaats grepen in Antwerpen en, zoals verwacht, behaalden beide zwemsters de Belgische titel. F. CAROEN won de 400 m en de 100 m met een straat verschil terwijl Y. VANDEKERCKHOVE na felle tegenstand de 200 m streek won. Kort voor hun vertrek naar Londen, namen beide zwemsters nog deel aan een internationale zwemmeeting in Parijs. Yvonne won er de 200 m streek, doch Fernanda liet zich verrassen door de Franse kampioene DELMAS. Het was een zwemmeeting met een lach en een traan!

Het samenstellen van een ploeg kunstturnsters voor de Olympische ploeg was niet zó eenvoudig. Verschillende Belgische turnverenigingen beschikten over een stel talentvolle turnsters en uiteindelijk werden door de Belgische turnbond 12 turnsters, waaronder 4 Oostendse O.T.V. leden (8), aangeduid om deel uit te maken van de pré-Olympische ploeg. Na de ziftingproeven zouden er 8 effectieven en 2 reserves overblijven.

De Voorbereiding:

De voorbereiding van twee Belgische ploegen kan natuurlijk niet vergeleken worden met de pré-Olympische proeven van heden. De hedendaagse atleten moeten eerst een circuit kwalificatie toernooien afwerken en moeten daarbij ook nog een Olympische limiet bereiken. Voor de Olympische Spelen van Athene 2004 was de Belgische turnster, de 16 jarige Aagje VAN WALLEGHEM, genoodzaakt zich te verplaatsen naar Brazilië om de Olympische limiet te bereiken, waar ze ook in slaagde. Ook de pré-geselecteerde zwemsters, kandidaten voor Athene 2004, kregen geen geschenken. Zij dienden hun proeven af te leggen op de Europese kampioenschappen te Madrid, maar geen enkele zwemster slaagde daarin. Mirakels gebeuren soms op een voetbalveld maar nooit in een zwembad!

De voorbereidingen van onze twee Oostendse zwemsters, onder leiding van E. EVERAERT, gingen door in de armoedige installaties van de O.S.C., in " 't bosje". Yvonne sprong 's morgens vroeg op haar fiets en om 06.30 uur lag ze reeds "te water" terwijl de waterratten nog aan het stoeien waren aan de waterkant. Drie maal daags, mooi of slecht weer, het vuile water in (9).

Y. VANDEKERCKHOVE behaalde haar eerste Belgische titel op 16-jarige leeftijd

De Trofee voor Sportverdienste werd in 1940 toegekend aan de Oostendse zwemster F. CAROEN, de eerste vrouw aan wie deze fel begeerde onderscheiding werd toegekend.

Staande van links naar rechts:

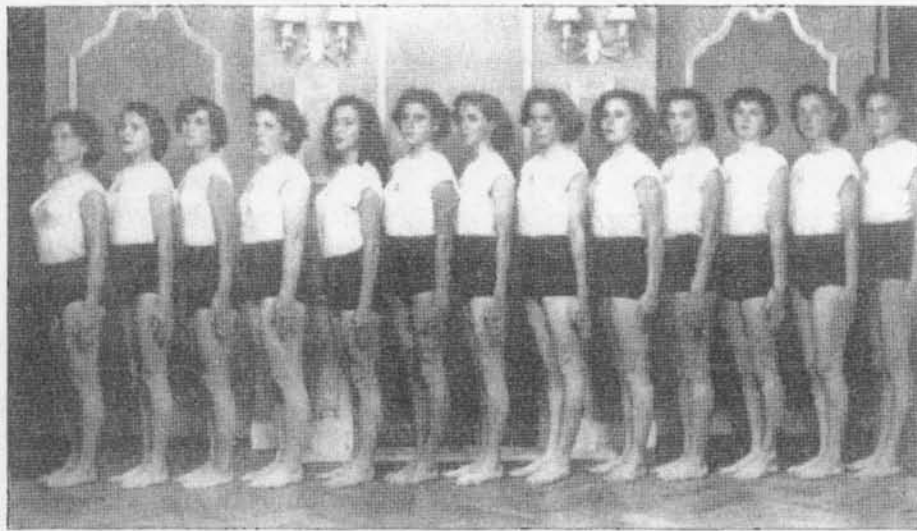
DEPOORTER, R. ELLEBOUDT, Mw. CAROEN, Dhr. CAROEN, VANDERHEYDEN, ZAZOFSKA, DE RAEVE, ONBEKEND, Y. VANDEKERCKHOVE

Zittend van links naar rechts:

E. EVERAERT, F. CAROEN, de Brusselse Burgemeester VAN DE MEULBEBROUCKE, LIPPENS

F. CAROEN (rechts) en Y. VANDEKERCKHOVE op stap in Londen.
Yvonne schonk haar Olympische sportuitrusting aan het Mode Museum van Hasselt

O.T.V. Noordzee had geen tekort aan keurturnsters

Steeds maar "weg en were", nu eens slechts gebruik makend van de benen en dan de armen. Na de morgenstraining, snel naar huis voor een stevige maaltijd en terug naar het bosje, het water in.

De voorbereiding van de Belgische turnploeg ging door in Vorst, in een school gelegen in de Hallestraat en bestond uit een "doorgedreven training" onder leiding van de heer MOENS. Iedere zaterdag en zondag vertrokken de 4 Oostendse turnsters 's morgens vroeg met de trein naar Vorst. De zaterdag werd de gehele dag geoefend, de zondag stopte men om 12 uur en uiteindelijk werden de turnsters M. T. DEGRYSE en M. L. INGELBRECHT aangeduid, om deel uit te maken van de Olympische ploeg.

Verwachtingen:

Het was een feit dat voor beide Oostendse zwemsters de Olympische Spelen acht jaar te laat kwamen. Beide zwemsters hadden vóór de oorlog hun beste resultaten bereikt maar de oorlogsjaren hadden hun belovende sportloopbaan onderbroken. Hun snelheid en kracht was er nu niet op verbeterd, integendeel. De voorzitter van de Belgische Zwembond maakte zich geen te grote illusies, maar verwachtte wel 'eerbare' resultaten. Hij rekende niet op Olympische medailles maar wel op een finaleplaats voor beide zwemsters.

"Sommige enthousiaste sportvrienden hopen op een schitterende overwinning van onze Olympische turnploeg, hebben zij immers over twee jaar de eerste plaats niet veroverd tegen o.a. Zweden, turnland bij uitstek (10). Maar bij het bestuderen van het opgelegde turnprogramma voor de Olympische Spelen, moeten wij vaststellen dat ons turnonderricht, vergeleken met het buitenland, op een laag pitje staat. Praktisch geen financiële tussenkomst van de Staat, een turnonderwijs dat niet ver boven nul staat en onderrichters die na hun gewone dagtaak zich kosteloos ter beschikking stellen om de jeugd op te leiden.

In het buitenland staan in speciale trainingskampen de best betaalde techniekers ter beschikking van turners en turnsters die dag na dag van een goede opleiding genieten en zich geen financiële kopzorgen hoeven te maken. Hun werkverlet wordt rijkelijk vergoed, iets dat onbestaande is voor onze turnsters. Maar hopelijk bereiken wij een eervolle plaats op de 'Olympische Spelen'.

Dat waren de wijze woorden van het lokale weekblad 'De Zeewacht'. Maar de Olympische slogan 'deelnemen is belangrijker dan winnen' was reeds voorbijgestreefd en vervangen door 'snel, sneller, snelst'.

In de Oostendse turnkringen werd wel verbaasd opgekeken toen de Belgische Turnbond besliste geen turners af te vaardigen naar Londen. Volgens deze heren hadden onze turners geen enkele kans zich te onderscheiden. Terecht werd echter opgemerkt dat de O.T.V. NOORDZEE beschikte over twee uitstekende turners, namelijk Thuur DEFER en Henry BODDAERT die gezien hun prachtige prestaties op nationaal gebied als beloning toch een plaats verdienden in een Olympische turnploeg. T. DEFER en H. BODDAERT waren respectievelijk 1^e en 2^e geëindigd op het Belgische Kampioenschap; sedert 1933 was T. DEFER steeds 1^e of 2^e geëindigd. Doch deze prestaties werden niet gewaardeerd door de heren van de Belgische turnbond. Hun hoop was gevestigd op de damesploeg. Hoop doet leven en doet nooit kwaad!

Londen 1948:

De Spelen van 1948 stonden in het teken van de soberheid: het Verenigd Koninkrijk had zes jaren oorlog achter de rug en nog steeds was voedsel, uitgenomen brood en kledij, op de bon. De 'Luftwaffe' had lelijk huis gehouden boven Londen, maar Wembley en de onmiddellijke omgeving waren gespaard gebleven. Rond het Wembley Stadion werden, met behulp van Duitse

krijgsgevangenen, nieuwe toegangswegen aangelegd en het stadion zelf (11) kreeg een opknapbeurt met o.a. een nieuwe sintelbaan.

Op 21 juli 1948 meldde 'Het laatste Nieuws':

..."dat slechts de helft van de toegangskaarten verkocht waren. De Britten hadden slechts belangstelling voor het voetbal, de paardenrennen en het cricket. De deelnemende landen hadden weinig toegangskaarten gekocht. De U.S.A. zond 90% van de hun toegestane kaarten terug. Volgens een woordvoerder van het Olympisch Comité was de politieke toestand en het gebrek aan deviezen de oorzaak van de teleurstellende belangstelling".

De Olympische Spelen zouden echter uitgroeien tot een overweldigend succes!

De meeste delegaties hadden voor hun eigen bevoorrading gezorgd. Y. VANDEKERCKHOVE herinnert zich dat haar oefenmeester, E. EVERAERT, zoon van een gekende slager, een valies volgestopt met allerlei vleeswaren had meegebracht want ook de waterpoloploeg maakte deel uit van de Olympische zwemploeg. Maar Yvonne beweert dat zij noch F. CAROEN, iets gezien hebben, laat staan geproefd hebben van de Belgische delicatessen en zij waren aangewezen op de povere Britse oorlogskosten.

Op 27 juli scheepte de zwemploeg in aan boord van de gloednieuwe 'Prince Philippe' richting Dover terwijl de turnploeg vertrok op 7 augustus (12). Van een Olympisch dorp was er geen sprake, de mannen kwamen terecht in één van de talrijke militaire kampen die Londen rijk was, terwijl de dames een onderkomen vonden in een school in het centrum van Londen. Dit zorgde meteen voor communicatieproblemen gezien de beide oefenmeesters mijlen ver van hun leerlingen verwijderd waren.

Op 30 juli grepen de eerste ziftingen plaats van de 100 m vrije slag en F. CAROEN werd verrassend uitgeschakeld. Hoewel de 100 m niet haar beste discipline was, had men toch tenminste op een halve finale plaats gerekend. Haar mooiste prestatie was echter weggelegd voor 7 augustus. Ook Y. VANDEKERCKHOVE liep tegen de lamp, zij geraakte niet door de halve finale van de 200 m schoolslag. Zij sneuvelde op de 4^e plaats met een tijd van 3'09"7/10, een tijd beneden haar mogelijkheden. Volgens Yvonne te wijten aan lichte ongesteldheid.

Op 5 augustus startte men met de ziftingen van de 400 m vrije slag en in die discipline zou F. CAROEN het bewijs leveren dat ze nog tot de wereldtop behoorde. Op de ziftingreeks eindigde ze 2^e met een gematigde tijd van 5'29"2/10.

Op de halve finale behaalde ze opnieuw een tweede plaats in 5'26"1/10 en in de finale eindigde ze op de 4^e plaats in een tijd van 5'26"3/10. In de halve finale en de finale had de 28-jarige F. CAROEN het Olympisch record van 1938 gebroken!

Van het optreden van onze turnsters is er niets vermeld in onze lokale weekkranten! Ook de nationale pers had weinig belangstelling voor het optreden van onze dames. Na de vrije oefeningen stond België als 10^e op de vóórlaatste plaats met 57,40 punten. De Zweedse dames hadden de leiding veroverd met 63,90 punten. Vóór aanvang van de laatste twee proeven stond België, met 106,45 punten op de negende plaats. Uiteindelijk ging de zó begeerde gouden medaille naar Tsjecho-Slowakije, zilver was voor Hongarije terwijl de U.S.A. zich moest tevreden stellen met brons.

Na hun terugkeer in België werden onze beide meisjes gehuldigd. Deze huldiging ging door in het 'Badenpaleis' ter gelegenheid van het jaarlijkse zomerzwemfeest van O.S.C.. Van de beide

Oostendse keurturnsters geen woord in de lokale pers, alleen nog dit: "Zij (de keurturnsters) namen geen deel aan de kampioenschappen in Luik wegens overtraining".

Met dank aan Y. VANDEKERCKHOVE voor haar spontane medewerking.

Noten:

- (1) In dat jaar werden er voor het eerst lijsten van de overwinnaars opgesteld.
- (2) In de Griekse mythologie de oppergod, de beschikker van alles wat op de wereld voorvalt.
- (3) Uiteindelijk zouden deze cijfers opgedreven worden naar meer dan 170 landen met negenduizend deelnemers (Barcelona 1992).
- (4) O.S.C.: gesticht in 1922.
- (5) O.T.V.: NOORDZEE gesticht in 1927.
- (6) Zij was de eerste vrouw aan wie deze Nationale Trofee werd toegekend. In tegenwoordigheid van haar ouders, Y. VANDEKERCKHOVE, haar trainer E. EVERAERT en talrijke prominenten werd haar door de Brusselse burgemeester VANDENMEULEBROUCKE, de fel begeerde trofee overhandigd.
- (7) E. EVERAERT is ook nog oefenmeester geweest van de jeugd ploegen van de voetbalafdeling van K.V.G.O. (tVégé) en behaalde in de loop van het voetbalseizoen 1932-33 de kampioenstitel met de cadetten A. Tijdens het volgende voetbalseizoen eindigde zijn cadettenploeg A nogmaals eerste in hun reeks, terwijl de cadetten B zich moesten tevreden stellen met een 2e plaats.
- (8) M.T. DEGRYSE, M.L. INGELBRECHT, G. VANDERWAL en R. GODDEMAER waren de uitverkorenen.
- (9) Watermetingen zouden hoogstwaarschijnlijk aangewezen hebben dat de bacteriologische normen overschreden waren en dat het zaak was een zwemverbod op te leggen.
- (10) Vanaf 1900 had de Zweedse gymnastiek het monopolie verworven in de schoolse lichamelijke opvoeding. Bij nazicht van de resultaten van de O.S. stelt men echter vast dat Zweden, turnland bij uitstek, geen noemenswaardige overwinningen behaald heeft.
- (11) Ingehuldigd op 23 april 1923 met een capaciteit van 100.000 toeschouwers en een kostprijs van 750.000 pond. Het was jarenlang het Mekka van de nationale voetbalploeg waar ieder jaar, in de loop van de maand mei, de Engelse Cup Final wordt gespeeld. De eerste Cup Final, Bolton Wanderers - Westham eindigde op 2-0. Voor de aanvang van deze wedstrijd werd het voetbalterrein overrompeld door duizenden toeschouwers.
- (12) De zwemproeven gingen door van 29 juli tot 7 augustus in de Empire Pool van Wembley Stadion terwijl de turnsters en turners optraden van 9 augustus tot 11 augustus in de Empress Hall van Earls Court.

Literatuur:

1. Het Laatste Nieuws en De Zeewacht van 1948.
2. De Olympische Spelen en België (Belgisch Olympisch en Interfederaal Comité).
3. Die Olympischen Spiele 1936.
4. Chronicle of the 20th Century.
5. Keizers - Koninginnen - 100 jaar sport in België.